

Яка корова буде кращою для господарства?

Щоб ефективно вести галузь скотарства, потрібні як загальні, так і спеціальні, поглиблені, знання. Розкрити суть більшості з них — завдання серії публікацій, яка розпочинається короткою характеристикою порід великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності.

Яка корова буде кращою для господарства?

Попри тенденцію скорочення поголів'я великої рогатої худоби в Україні, тваринництво наразі прибуткове як для сільського хазяїна, так і для господарств різної форми власності та розміру. При цьому максимальну частину доходів отримують від виробництва молока.

Л. Хмельничий,
д-р с.-г. наук, проф., Сумський
національний аграрний університет

Вибір доброї корови — завдання досить-таки складне не тільки для необізнаної людини, а й навіть для спеціаліста-тваринника, оскільки не завжди зовнішній вигляд тварини відображає її продуктивні якості. Проте існує велика кількість опосередкованих показників, які допоможуть вибрати із групи тварин якщо не саму кращу, то бодай одну із них.

З чого розпочати вибір корови?

Найперше, з чим слід визначитись початківцю-фермеру або будь-якому господарнику, що має намір завести корову чи навіть ціле стадо, — це вдалий вибір породи, який завжди обмежується, насамперед, породним районуванням. Тобто у кожному регіоні країни завжди традиційно розводять певну породу. Це склалося історично і пов'язане з багатьма чинниками, головним із яких є адаптація тварин до відповідних умов. Наприклад, для західних регіонів притаманне розведення переважно української черно-ря-

бої молочної породи, для південних — української червоної молочної, червоної степової, у північному регіоні найпоширенішою була бура худоба.

І головним у виборі породи має бути усвідомлення того, заради отримання якої продукції ми хочемо розводити худобу. За напрямом продуктивності породи поділяються на спеціалізовані молочні та м'ясні, крім того, існують породи подвійного напрямку: молочно-м'ясні та м'ясо-молочні. Тож таке усвідомлення має бути обґрунтованим можливостями господарника. Наприклад, ефективно утримувати м'ясну худобу без наявності пасовища майже неможливо. М'ясне скотарство має економічну вигоду, оскільки потребує значно менших витрат коштів та затрат праці на обслуговування галузі. Система утримання тварин м'ясної худоби не потребує капітальних приміщень та істотних енергетичних затрат, проте потребує

СЛОВО АВТОРА

**Леонтій
Хмельничий,**

д-р с.-г. наук, проф.,
Сумський
національний
аграрний університет

На сучасному етапі селекційне поліпшення тварин української чорно-рябої молочної породи відхилилося від схеми відтворного схрещування і продовжується за відкритою системою у напрямі нарощування спадковості поліпшувальної породи шляхом використання чистопородних бугаїв зарубіжної селекції. Проте подальше схрещування за використання чистопородних голштинів остаточно поглине генофонд місцевої худоби та разом з ним — притаманні йому цінні якості: добру адаптацію до місцевих умов, високу життєздатність, тривале господарське використання, стійкість проти захворювань, екстер'єрно-конституціональну міцність та низку притаманних їм інших цінних біологічних особливостей, які відсутні у тварин високоспеціалізованих заводських порід.

наявності у господарстві вільних земель (пасовищ) у достатній кількості.

На відміну від м'ясного, молочне скотарство, навпаки, потребує значних фінансових вкладень та затрат праці, особливо за утримання великої кількості тварин. Сучасні спеціалізовані молочні породи вибагливі до умов утримання та годівлі, від рівня яких істотним чином залежить продуктивність тварин, їхнє здоров'я та тривалість господарського використання.

Останній фактор має чи не найвищий пріоритет. Оскільки продуктивність корів фізіологічно пов'язана з відтворенням, це питання набуває великої ваги в молочному скотарстві. Хоча насправді дуже важко назвати чинник, який був би неважливим для ефективного ведення скотарства. До їхнього переліку слід віднести такі: технологія осіменіння, контроль за перебігом тільності та отелення, система вирощування телят, оцінка племінної цінності, лінійна оцінка типу, добір бугаїв-плідників, догляд, годівля та багато інших.

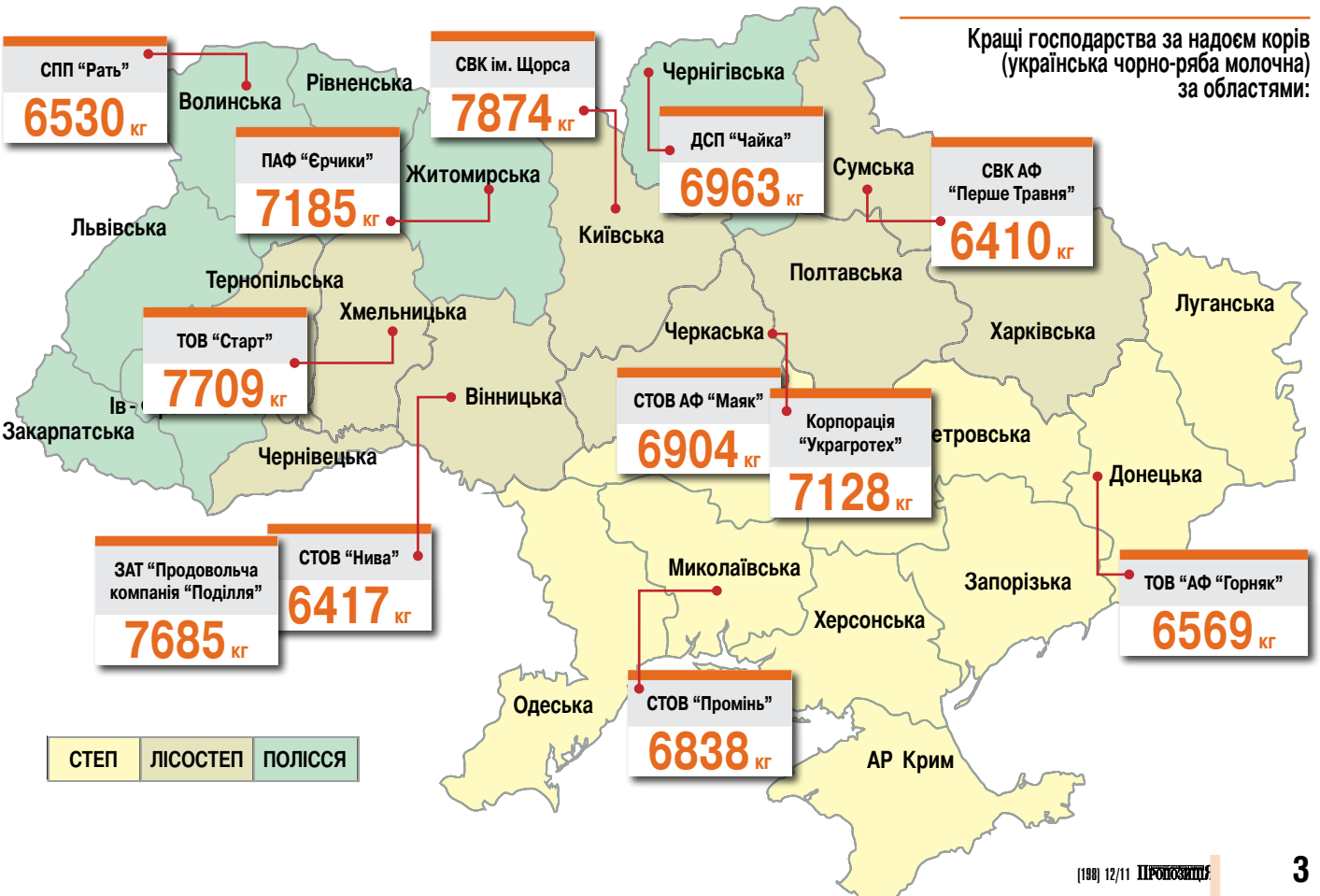
Українська чорно-ряба молочна порода

А розпочнемо огляд популярних порід в Україні з української чорно-рябої молочної. Ця порода найпоширеніша в Україні, розводять її в усіх

регіонах країни. Створена шляхом відтворного схрещування місцевої худоби з плідниками голштинської породи, яку вважають найбільш високомолочною у світі. Як селекційне досягнення українська чорно-ряба порода офіційно була затверджена наказом Мінсільгосппроду України від 26 квітня 1996 року. Нині порода має п'ять внутрішньопородних типів (центрально-східний, західний, поліський, сумський і південний), які різняться між собою за материнською основою, часткою спадковості поліпшувальної породи та, залежно від цього, неоднаковим проявом селекційних ознак продуктивності й екстер'єрно-конституціонального типу.

Попри різну материнську основу, тварини схожі між собою завдяки батьківській породі, тому за зовнішнім виглядом їх може розрізнити лише висококваліфікований селекціонер і то не завжди. Повну інформацію щодо походження та породності тварини можна отримати лише із даних форм племінного обліку. Наразі маточне поголів'я корів української чорно-рябої молочної породи, як і інших створених українських молочних порід, — переважно помісне.

Тварини української чорно-рябої худоби — найкращі за молочною продуктивністю серед інших порід України, адаптуються до різних кліматичних умов, вирізняються добрим розвитком

КОМЕНТАР СПЕЦІАЛІСТА

Надія Стасюк,
головний зоотехнік
корпорації
“Украгротех”:

— Українська чорно-ряба молочна порода, яку розводять у господарстві корпорації “Украгротех”, — це спеціалізована за молочною продуктивністю худоба з достатніми можливостями для подальшого селекційного вдосконалення. Тварини стада конституціонально міцні, консолідовані за екстер’єрним типом, функціональна надійність якого забезпечує їхню високу продуктивність та тривале господарське використання, а високі технологічні якості вимені — пристосованість до умов автоматизованої системи доїння у залі.

морфологічних ознак вимені, тому найкраще пристосовані до технології машинного доїння. Проте більшість із цих якостей проявляються за умови забезпечення худоби належними умовами годівлі, утримання та догляду. Так, за створення оптимальних умов корови української чорно-рябої породи здатні давати надій обсягом 6–7 тис. кг молока за лактацію з вмістом у ньому 3,7–3,8% жиру. Окремих тварин можна роздоїти до 8–10 тис. кг молока і більше.

Корови української чорно-рябої породи — це досить великі, міцного конституціонального типу тварини з яскраво вираженими молочними формами екстер’єру

Високі надії завдяки належному утриманню та годівлі

Одне з найкращих господарств за утриманням української чорно-рябої — племінний завод корпорації “Украгротех” Христинівського району Черкаської області. Про його селекційні досягнення яскраво свідчать надії тварин, які, за даними 2009 та 2010 років, становили 7023 та 7128 кг молока на корову (на завершення поточного року очікують надії на рівні 7230 кг). Крім того, за останні три роки було реалізовано 73 голови племінних нетелей для комплектації інших підприємств.

Господарям на замітку — заходи, що забезпечили рентабельність молочного скотарства корпорації “Украгротех”:

■ **Система досконалої організації селекційно-племінної роботи,** яка ведеться згідно з розробленою перспективною програмою. Галузь укомплектована висококласними спеціалістами, які працюють із найсучаснішою системою автоматизованого ведення племінного обліку та генетичної оцінки тварин із забезпеченням прикладних комп’ютерних програм на рівні світових стандартів, зокрема “Племофіс”. Згідно з ретельною щорічною оцінкою селекційної ситуації у

Корівник з системою безприв’язного утримання в корпорації “Украгротех”

стаді, там формують його генеалогічну структуру. Здійснюють добір високоцінних бугаїв-плідників, що забезпечують підвищення продуктивних ознак і поліпшення будови тіла та морфологічних ознак вимені корів-дочок, що особливо важливо за сучасних технологій.

■ **Високий генетичний потенціал тварин:** свідченням цього є наявність у стаді високопродуктивних корів. Так, кількість корів із надоєм 6000 кг молока за лактацію у даному стаді нараховує 60,6% усього поголів’я.

■ **Інтенсивне вирощування ремонтного молодняка:** відпрацьована роками система забезпечує отримання телиць на термін парувального віку живою масою 410–420 кілограмів.

■ **Високі показники галузі відтворення,** що забезпечують щорічне введення у стадо потрібної кількості кращих у племінному відношенні нетелей.

Так, у господарстві вихід телят на 100 корів, за даними минулого року, становив 89 голів.

■ **Упровадження сучасних технологій годівлі,** безприв’язного утримання тварин та доїння у залі. Завдяки нормованій відповідно до фізіологічного стану годівлі, в господарстві максимально реалізують генетичні задатки продуктивності поголів’я. Забезпеченість худоби кормами стада перебувала останні три роки у межах 66–73 ц к. од. на одну корову на рік. ◀